

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 18 april 1944 kl. 11 fm.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av motion angående utredning om åtgärder till förbättring av internerings- och socialvården.

I en inom andra kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 172, har herr *Gardell* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förutsättningslös utredning angående de i motionen anförda synpunkterna och förslagen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över motionen från arbetsmarknadskommissionen, fångvårdsstyrelsen och socialstyrelsen samt dessutom berett Svenska skyddsförbundet och Stockholms stadsmission tillfälle att inkomma med yttrande. Dessutom har motionären efter motionstidens utgång till utskottet inkommit med en skrift.

Utskottet redogör nedan punktvis för inkomna yttranden över de i motionen framförda olika yrkandena.

Samorganisation mellan internerings- och förbättringsanstalterna. Genom en dylik samorganisation skulle en mera individuell behandling av anstaltsklientelet kunna åvägbringas. Av fångvårdsstyrelsens yttrande framgår, att sådan organisation redan i viss utsträckning tillämpas. En mera genomförd differentiering av de intagna stöter dock på svårigheter bl. a. på grund av bristen på anstalter men även och kanske främst på den grund att flertalet dömda ha en strafftid av endast en eller två månader. Emellertid är denna fråga föremål för utredning av strafflagberedningen, och dennas betänkande i denna del lär, enligt vad utskottet inhämtat, vara att vänta inom den allra närmaste tiden. Ny utredning av detta spörsmål synes därför utskottet ej nu kunna begäras.

Arbetsdriften. Införande av aekordsarbete med betalning enligt fria marknadens priser avstyrkes av fångvårdsstyrelsen, som framhåller, att detta skulle leda till stor skillnad mellan fångar i olika yrken, vilket skulle medföra missnöje. Flertalet fångar tillhöra dessutom de icke yrkeskunniga eller de arbetsovilliga eller mindre arbetsförmögna, varför arbetet måste bedrivas i huvudsak i utbildande eller arbetsfostrande syfte. Även denna fråga är emellertid föremål för utredning inom strafflagberedningen och särskild skrivelse alltså ej erforderlig.

Grossiströrelse. Framställning till Kungl. Maj:t om inrättande av en dylik rörelse gjordes år 1938 från enskilt håll. Fångvårdsstyrelsen och socialstyrelsen avstyrkte, och Kungl. Maj:t beslöt 1940, att skrivelsen ej skulle föranleda någon

åtgärd. Fångvårdsstyrelsen framhåller nu, att inrättandet av en sådan rörelse med syfte att tillhandahålla arbetsmaterial och arbetsmallar samt uppköpa färdiga arbetsalster för fångvården skulle betyda en försämring i förhållande till nu rådande ordning. Enligt gällande bestämmelser är nämligen tillgången på arbetsbeställningar för verkstadsdriften säkrad och därmed också avsättningen. Risk skulle också löpas, att man måste övergå till produktion av vissa standardartiklar med ensidighet i arbetet och eventuella avsättningssvårigheter vid försämrade konjunkturer. Erfarenheten i andra länder uppgives dessutom ha varit mindre god.

Möjligen skulle en sådan grossiströrelse kunna ha betydelse för de frigivna, men å andra sidan synes det utskottet vara att föredraga, om dessa kunna på ett intimare sätt inlemmas i den allmänna produktionen, vilket torde vara till deras obestridliga fördel.

Etablering av frigivna. I motionen föreslås att exempelvis en verkstad uppföres med medel från Svenska skyddsförbundet, som står som ägare till inventarierna till dess vederbörande visar sig kunna stå på egna ben. Skyddsförbundet liksom fångvårdsstyrelsen anser icke denna väg framkomlig. Erfarenheten har nämligen visat, att i de fall, då dylik hjälp lämnats, någon verksamhet ibland icke alls kommit till stånd och i andra, att inventarierna efter kort tid försålts eller pantsatts. Metoden skulle därför troligen bli för staten synnerligen dyrbar. I de fall det anses tillrådligt, bör dylik hjälp enligt fångvårdsstyrelsen lämnas, men det kan ske utan att frågan underkastas utredning.

Socialkuratorer. Sådana kuratorer finnas enligt arbetsmarknadskommissionens yttrande redan vid arbetsförmedlingarna i Stockholm, Göteborg och Malmö. Den hittillsvarande erfarenheten har varit god och kommissionen planerar införande av kuratorer även i andra städer, framför allt vid huvudkontoren. Utredning inom kommissionen pågår. Sedan material inkommit, ämnar kommissionen i samråd med kommittén för partiellt arbetsföra överväga på vilka orter en utbyggnad är behövlig. Särskild skrivelse härom är således ej erforderlig.

I fråga om arbetsberedning och arbetsförmedling i övrigt för de frigivna, torde denna viktiga fråga komma att behandlas av kommittén för de partiellt arbetsföra. Dess utredning bör därför enligt utskottets mening avvaktas.

Uppdelning mellan straffverkställighet och eftervård. Fångvårdsstyrelsen och stadsmissionen avstyrka överförande av skyddskonsulenterna till socialstyrelsen, och arbetsmarknadskommissionen avstyrker likaledes, att socialkuratorerna överföras dit. Enligt fångvårdsstyrelsen bör ingalunda någon klar uppdelning mellan verkställighet av straffet eller anstaltsvistelsen å ena sidan och de eftervårdande uppgifterna å den andra eftersträvas. Tvärtom bör det hela samordnas, så att planläggningen för den dömdes liv efter utståndet straff tar sin början redan så att säga vid intagningen. Härför erfordras att organisationen, som möjliggör detta, icke sönderbrytes. Arbetsmarknadskommissionen framhåller, att socialkuratorernas uppgift är en arbetsförmedlingsuppgift och att de därför böra sortera under samma myndighet som den övriga förmedlingsverksamheten.

Socialstyrelsen är däremot mera tveksam och anser denna del böra utredas.

Utskottet delar för sin del närmast den uppfattning, som kommit till uttryck i fångvårdsstyrelsens och arbetsmarknadscommissionens yttranden, och anser således, att mest kan vara att vinna genom en enhetlig organisation. Utskottet kan därför icke tillstyrka skrivelse med begäran om utredning på denna punkt. I varje fall synes någon erfarenhet av den nya skyddskonsulentorganisationen först böra vinnas.

Upplysningsverksamhet. Önskvärdheten av en bättre och mera omfattande upplysningsverksamhet understrykes av fångvårdsstyrelsen och skyddsförbundet. Utskottet delar denna uppfattning. Det synes dock kunna betvivlas, om utgivande av en särskild tidskrift skulle kunna verksamt bidra härvidlag. Bättre synes det utskottet vara, om pressen i allmänhet kunde förmås att ägna större utrymme åt dessa frågor. Man torde kunna ha rätt att vänta detta, sedan anslag beviljats för distriktssammanträden mellan skyddskonsulenter och övervakare av villkorligt dömda. Förmodligen komma dessa sammanträden att uppmärksammas och referat av lämpliga delar att lämnas. Även i övrigt synes det utskottet välbetänkt, om kontakt i största möjliga utsträckning sökes med pressen, varigenom åtskilligt kan vara att vinna.

Av vad utskottet sålunda anfört torde framgå, att utskottet i stort sett sympatiserar med de i motionen framställda yrkandena. Om utskottet dock icke anser sig kunna tillstyrka bifall till motionen, har detta sin grund däri att väsentliga delar redan äro föremål för utredning och att resultatet av dessa utredningar böra avvaktas. Utskottet anser vidare, att viss omorganisation av fångvårdsstyrelsen kan bli erforderlig, men att dessförinnan bl. a. de nya skyddskonsulenternas verksamhet bör få pågå någon tid, så att erfarenhet därav kan vinnas. Det återstår sedan frågan om en bättre upplysningsverksamhet, och denna bör kunna nås utan särskild utredning.

Utskottet får alltså hemställa,

att motion II:172 ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 april 1944.

På utskottets vägnar:
TORSTEN NILSSON.

Närvarande: herrar *Nilsson* i Stockholm, *Carlsson* i Bakeröd, fru *Ebon Andersson*, herrar *Jansson* i Kalix, *Sveningsson*, *Johansson* i Kalmar, fröken *Olsson*,* herrar *Olsson* i Oskarshamn,* *Larsson* i Nyköping* och *Lundh*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.